

Johannes Passion

J.S. Bach

met medewerking van

Tamar Niamut | sopraan, dienaar
Florieke Beelen | alt
Jan-Willem Schaafsma | tenor, dienaar
Jeroen de Vaal | Evangelist
Joris Derder | Christus
Mattijs van de Woerd | bas, Petrus, Pilatus

orkest: Florilegium Musicum

dirigent

Jos Akkermans

**Zaterdag 31 maart 2012
Ned. Hervormde Kerk
's-Hertogenbosch**

SPONSORS

Dit concert werd mede mogelijk gemaakt door financiële ondersteuning van:

Gemeente 's-Hertogenbosch
Hetteema Tervooren Fonds
Stichting Teuntje Anna

WELKOM

Het is waardevol om een goede traditie in stand te houden. In de 55-jarige geschiedenis van het 's-Hertogenbosch' Vocaal Ensemble is de uitvoering van de Johannes-Passion jarenlang het boegbeeld geweest. De laatste keer was in 1997. Wij zijn dan ook zeer verheugd dit prachtige werk vanavond weer voor u te kunnen laten klinken. Wij zijn er helemaal klaar voor.

Datzelfde geldt voor de solisten. Wij hebben een aantal jonge talentvolle en enthousiaste zangeressen en zangers uitgenodigd hun medewerking te verlenen. Ik ben er van overtuigd dat zij samen met het koor garant zullen staan voor een prachtige uitvoering.

Op deze plaats wil ik ook het barokorkest Florilegium Musicum niet onvermeld laten. Hun toegewijde inzet en professionele begeleiding vormen mede de basis van een geslaagde uitvoering.

Om een concert als dit mogelijk te maken, kunnen wij uiteraard niet zonder u, ons publiek. Wij danken u daarvoor zeer hartelijk. Bovendien danken wij onze donateurs, adverteerders en sponsors voor hun financiële steun. Ook die hebben wij hard nodig.

Rest mij nog namens alle uitvoerenden u een muzikaal geslaagde avond toe te wensen en zeer graag tot de volgende keer.

Jan Turlings,
voorzitter 's-Hertogenbosch' Vocaal Ensemble

SOLISTEN

Tamar Niamut, sopraan, studeerde aan het Fontys Conservatorium af bij Hanneke Kaasschieter en Xenia Meijer. Inmiddels wordt zij gecoacht door Charlotte Margiono en Xenia Meijer.

Ze volgde Masterclasses bij Jon Thorsteinsson, Roberta Alexander, Valentin Jar, Adriana Fernandez, Bernarda Finck en Alexander Oliver.

Zij werkte met dirigenten als Gabriel Garrido, Adrian Rodriguez van der Spoel, Louis Buskens, Jacques van Steen en Georg Fritzsch.

Zij zong in verscheidene opera's, zoals 'Dialogues des Carmelites' (Blanche de La Force), 'Hansel und Gretel' (Gretel), 'The Medium' (Monica), 'La Serva Padrona' (Serpina), Monteverdi's Orfeo (Euridice) en Dido en Aeneas, (Dido, Belinda en First Witch.)

Zij werd onder andere geregisseerd door Marc Krone, Anthony Heidweiller, Elsin Jansen en Jeroen Lopez Cardozo.

Ook werkte Tamar bij Stichting Ipermestra, met Wim Trompert en Mike Fentross en zijn La Sfera Armoniosa. Zij brachten de eerste Nederlandse opera, 'Granida', op de planken, waarin Tamar de rol van Dorilea en Harderin zong.

Zij is vast lid geworden bij Opera Minora, geleid door regisseuse Claudia Christern. Bij dit gezelschap was zij te horen op de Operadagen Rotterdam en op Opera aan Zee in Noordwijk, in de rol van Rose Maurant in 'Street Scene' van Kurt Weill.

Tamar wordt regelmatig gevraagd voor het zingen van oratoriumwerken. Eerder zong zij bijvoorbeeld Alexander's Feast van Händel, Johannes Passion en cantates van Bach, het Requiem en de Kronungsmesse van Mozart, Messe de Saint Cecile van Gounod, Petite Messe Solenne van Rossini en de Misa Criolla van Ramirez.

Op het gebied van kamermuziek vormt zij een trio met tenor Jeroen de Vaal en pianiste Shuann Chai, met wie zij onder andere te horen was op het Grachtenfestival. Ook werkt zij regelmatig met pianist Jeroen Sarphati.

Als zangeres, docent en opera-maakster werkte zij veelvuldig bij Stichting YO! Opera. In die hoedanigheid werd zij gefilmd door 'Het Uur van de Wolf' en was zij te zien in de documentaire 'Toonladders en Tweedeklassers' van Carine Bijlsma. Daarnaast maakt Tamar deel uit van het ensemble 'Podiumbeesten!' opgericht door pianoduo Scholtes-Janssens.

Dit seizoen was Tamar te zien in de rol van Zeliha, in de productie 'Romeo en Zeliha', van Holland Opera. De muziek is van Fons Merkies en de regie was in handen van Joke Hoolboom. Daarnaast zal zij te zien zijn in Sweet Sorrow, een project van het Transformatorhuis, waarbij de regie in handen is van Charles Hens en Bob Zimmerman de muziek zal arrangeren.

In december zal zij wederom te horen zijn in een productie van Stichting Ipermestra, 'Adorazione dei Magi'. De regie is weer in handen van Wim Trompert en Mike Fentross zal de muzikale leiding hebben.

Mezzosopraan **Florieke Beelen** (1987) sloot in mei 2011 haar bachelorstudie af bij Charlotte Margiono met een 10!

Momenteel studeert Florieke verder aan het Utrechts Conservatorium waar ze The Master of Music volgt bij Charlotte Margiono en Abigail Richards. Ze volgde masterclasses bij onder meer Nelly Miricioiu, Jón Þorsteinsson en Dobrinka Yankova. Dramaworkshops volgt ze bij Gusta Teengs Gerritsen.

Florieke is een veelgevraagde soliste in binnen- en buitenland. Zo gaf ze op uitnodiging van de Nederlandse Ambassade en het Prinses Christina Concours concerten in Athene.

Een greep uit haar carrière: ze zong onder andere de Matthäus-Passion en Johannes-Passion (Bach), The Messiah (Händel) en Petite messe solennelle (Rossini). Bovendien vertolkte zij bijvoorbeeld de rollen Mère Marie in 'Dialogues des Carmelites' (Poulenc), mamma Lucia in 'Cavalleria Rusticana' (Mascagni) en een groot gedeelte van de rol Romeo uit 'i Capuleti e i Montecchi' (Bellini).

Meerdere malen voerde Florieke Mahler's beroemde liederencyclus 'Lieder eines fahrenden Gesellen' uit. Ook voerde zij samen met o.a. Charlotte Margiono en Jón Þorsteinsson Schumann's Spanisches Liederspiel uit.

Onder leiding van Mark Heron heeft zij 'Image in Stone' uitgevoerd van Mc Neff. Ook zong ze onder leiding van dirigenten als Louis Buskens en Arjan Tien.

Prijzen won ze bij het Prinses Christina Concours en het Nationaal Concours van Stichting Jong Muziktalent Nederland.

Florieke is als soliste betrokken geweest bij radio- en tv-opnames. Zo was ze bijvoorbeeld te horen op Radio 4.

Naast Eva-Maria Westbroek, Henk Poort, Marco Bakker en Charlotte Margiono werd Florieke onlangs uitgenodigd door Ernst Daniël Smid om te zingen op het Christina Deutekom Gala. Dit vond plaats in het Koninklijk Theater Carré te Amsterdam met Holland Symfonia o.l.v. Ramon Tebar.

In 2013 zal Florieke haar debuut maken bij De Nederlandse Opera.

Ook op economisch gebied is Florieke actief. In 2010 heeft ze haar studie Bedrijfseconomie aan de Universiteit van Tilburg afgerond, deze studie vervolgt ze nu met de master Marketing Management.

Jan-Willem Schaafsma studeerde aan het Koninklijk Conservatorium bij Rita Dams, Barbara Pearson en Diane Forlano en haalde in 2004 zijn masterdiploma aan De Nieuwe Opera Academie.

Hij vertolkte o.a. de rollen Basilio/Curzio in Le Nozze di Figaro (Mozart), Trimalchio in Satyricon (Maderna) en Ladislav in Dve Vdovy (Smetana), alsook Lysander in A Midsummer Night's Dream (Britten) en Belmonte uit Die Entführung aus dem Serail (Mozart).

Vlak na zijn studie zong Jan-Willem de rol van Dr. Cajus in Falstaff (Verdi) in het kader van het IVAI-festival in Tel Aviv o.l.v. Paul Nadler. In 2006 trad hij op in de NPS zaterdagmatinee Fanciulla del West (Puccini) onder leiding van Edo de Waart en met Opera Trionfo vertolkte hij de rol van Guglielmo in Viva la Mamma

(bewerking van Donizetti's *Le convenienze ed inconvenienze teatrali*). Hierna was hij nog te zien in *La Barca* (Banchieri, Nationale Reisopera) en in *Phaëton* van Lully, o.l.v. Pieter Dirksen.

In het seizoen 2010-2011 speelt Jan-Willem de titelrol in *Candide* (Bernstein, Nationale Reisopera) en *Fabrizio in Mirandolina* (Martinu, Opera Trionfo).

Als solist wordt hij vaak gevraagd voor uitvoeringen van onder meer *Messiah* (Händel), *Johannes Passion*, *Matthäus Passion*, *Weihnachtsoratorium*, *Hohe Messe* (Bach), *Requiem* en verscheidene missen van Mozart, alsmede *Symphonie no. 9* (Beethoven), *Petite Messe solennelle* (Rossini), *St. Nicolas Cantata* (Britten) en vele andere werken.

Jan-Willem werkte onder dirigenten als Ed Spanjaard, Kenneth Montgomery, José Esandi, Wouter Padberg, Joan Dornemann en Gabriel Garrido.

Verder maakt hij ook deel uit van de succesvolle vocale groep *Frommermann*: vijf mannenstemmen, piano en gitaar met muziek van o.a. de *Comedian Harmonists*. Sinds enige tijd wordt Jan-Willem gecoacht door Marcel Reijans.

Jeroen de Vaal (tenor) studeerde aan het conservatorium te Utrecht bij Eugénie Ditewig en volgde daar de operaklas bij Monique Wagemakers en Jan Slothouwer.

Na zijn studie volgde hij lessen bij Eric Tappy te Lausanne en bij Marcel Reijans. Masterclasses volgde Jeroen onder meer bij Jard van Nes, Udo Reinemann en Jon Thorsteinsson. Op dit moment wordt hij gecoacht door de tenor Valentin Jar. Jeroen de Vaal werkte in operahuizen als De Nederlandse Opera, Opera Zuid, De Vlaamse Opera, De Munt, Opéra National de Lyon, Opéra national du Rhin, Le Grand Théâtre de Luxembourg, de Wiener Kammeroper en Theater an der Wien, waar hij werkte met dirigenten als Hartmut Haenchen, William Christie, Ivor Bolton, Daniel Hoyem-Cavazza, Gérard Korsten, Peter Dijkstra, Gijs Leenaars en Boudewijn Jansen.

Hij werkte onder meer met de volgende regisseurs: Adrian Noble, Laurent Pelly, Francois Girard, Waut Koeken, Wim Trompert, Andreas Homoki, Guy Cassiers, Vincent Boussard, Willy Decker en Claus Guth.

Vorig seizoen zong hij de rol van Squeak in *Billy Budd* Bij De Nederlandse Opera onder leiding van Ivor Bolton en eerder dat seizoen *Die Soldaten* van Zimmermann gedirigeerd door Hartmut Haenchen.

Dit seizoen zong hij onder andere de rol van Carlo in '*Der Turm*' (Claude Lenner) aan het Grand Théâtre van Luxemburg, *Orfeo* (pastore/spirito/eco) in Theater an der Wien en zal hij nog te zien en te horen zijn in *Parsifal* (4. Knappe) in juni/juli 2012 bij DNO, met het Koninklijk Concertgebouworkest, in de regie van Pierre Audi.

Jeroen is een veelgevraagd concertzanger en is dan ook regelmatig te horen in J.S. Bach's *Passionen* en *Cantaten*, de *Hohe Messe* en het *Weihnachtsoratorium*. Vorig jaar werd hij uitgenodigd om in Slovenië '*Die Jahreszeiten*' van Haydn met het Slovenian RTV Orchestra.

Op het gebied van kamermuziek maakt Jeroen deel uit van Frommermann en samen met pianiste Shuann Chai en sopraan Tamar Niamut geeft Jeroen regelmatig concerten met diverse lied programma's.

Na opleidingen notenleer, viool en piano aan de muziekacademie van Lede, volgde **Joris Derder** zang, eerst bij Rita Piron, nadien bij Ludwig van Gijsegem. Als bariton studeerde hij later bij Bernadette Degelin aan de Hogeschool van Antwerpen, departement Muziek (vroeger het Koninklijk Muziekconservatorium van Antwerpen) waar hij zich bijwerkte in het zangersrepertoire. Hij kreeg er les van Lucienne Van Dijck en Jozef De Beenhouwer (Lied), Andrew Wise (Oratorium) en Guy Joosten (Opera). Hij volgde er ook masterclasses bij o.a. John Norris, Carol Yahr en Udo Reinemann. Joris wordt vandaag gecoacht door Bart De Kegel.

Sinds 2005 is Joris bariton bij het Vlaams Radio Koor o.l.v. Hervé Niquet. Daar creëerde hij als solist ook werk van Bo Holten en Johan Dujck. Daarnaast wordt hij vaak gevraagd door tal van andere ensembles in binnen- en buitenland in een heel uiteenlopend repertoire, gaande van Renaissance tot hedendaags. Hij werkte onder meer samen met Collegium Vocale Gent o.l.v. Philippe Herreweghe, Bo Holten, Kurt Bikkembergs, Patrick Peire, Florian Heyerick, Jos Van Immerseel, Johan Duijck, Timo Nuoranne, Marcus Creed, Kaspars Putnins, Paul Hillier en tal van andere dirigenten.

Opera is hem evenmin vreemd: Joris zong de rol van Zuniga in de opera Carmen van G. Bizet en vertolkte de titelrol in Orfeo van F. Bertoni.

Joris legde zijn muzikale basis als violist en deed zo orkestervaring op in de Symfonische Kring van Aalst, het Brussels Youth Orchestra, later het Oost-Vlaams Kamer Orkest en het Dendermonds Symfonisch Orkest o.l.v. Geert Baetens.

Professioneel is Joris naast zijn opdrachten als bariton ook aan het werk als dirigent. Hij volgde koordirectie bij Jan Vuye aan de Stedelijke Muziekacademie te Waregem, waar hij in juni 2004 afstudeerde met de grootste onderscheiding. Daarnaast volgde Joris Masterclasses te Utrecht (Kurt Thomas Cursus Koor- en Orkestdirectie), waar hij onder meer werkte met de dirigenten Daan Admiraal, Jos Van Veldhoven en Daniel Reuss. Hij had de eer om het Wiener Kammerchor te dirigeren.

Sinds 2000 is hij dirigent van het Gents Universitair Koor waar hij tal van concerten dirigeerde in binnen- en buitenland (Hongarije, Groot-Brittannië, Denemarken, Polen, Spanje, Italië, Oostenrijk...). Verder werkte hij als dirigent of als koorcoach met o.a. Con Cuore-Waregem, Laidos, Cantabile (Gent), de Gentse Oratorium Vereniging, I Musici Fiamminghi...

In augustus 2010 kreeg een nieuw ambitieus kamerkoor vorm onder de naam Koriolis, waar Joris de artistieke leiding op zich neemt. Meer info:

www.jorisderder.be

Mattijs van de Woerd studeerde aan de conservatoria van Rotterdam en Amsterdam bij Sylvia Schlüter, Maarten Koningsberger en Margreet Honig. Daarnaast kreeg hij les van o.a. Barbara Bonney, Sir Thomas Allen, Rudolf Jansen en Roger Vignoles. In 2001 won Mattijs de Vriendenkrans (prijs van de Vereniging Vrienden van het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest) en de Concertgebouwprijs. In 2003 werd hem de eerste prijs van de Wigmore Hall International Song Competition in Londen toegekend. Mattijs van de Woerd treedt onder andere op met de Nederlandse Opera, Nationale Reisopera, Opéra La Monnaie Brussel, Opéra Monte-Carlo, Koninklijk Concertgebouworkest, Nederlandse Bachvereniging, Radio Filharmonisch Orkest, Radio Kamer Filharmonie, Deutsches Symphonie Orchester Berlin, Combattimento Consort, NHK Symphony Orchestra Tokyo, Orkest van de 18e Eeuw, Ebony Band, ASKO Ensemble, Northern Sinfonia en Nieuw Ensemble en met dirigenten Jaap van Zweden, Herbert Blomstedt, Ed Spanjaard, Marc Minkowski, Henk Guittart, Jos van Veldhoven, Peter Eötvös, Jan Willem de Vriend, Daniel Reuss, Tan Dun, Thomas Zehetmair, Reinbert de Leeuw en Frans Brüggen.

Mattijs treedt regelmatig als solist op voor concerten in binnen- en buitenland. Zijn concertrepertoire reikt van Carissimi's Jepthe en Brahms' deutsches Requiem tot Brittens War Requiem en Stravinsky's Threni. Op de operabühne was hij onder meer te horen als Papageno in Die Zauberflöte, de titelrol in Don Giovanni en Guglielmo in Così fan tutte (Mozart), Sid in Albert Herring en the Traveller in Curlew River (Britten), le Gendarme in Les Mamelles de Tirésias (Poulenc), Passagallo in L'opera seria (Gassmann), Adario in Les Indes galantes (Rameau), Jonathan in Siren Song (Dove) en Pausole in Les aventures du Roi Pausole (Honegger).

Mattijs is veelvuldig te beluisteren in liedrecitals; in 2004 maakte hij zijn debuut in de Vocale Serie van het Concertgebouw, begeleid door pianist Graham Johnson. In maart 2011 maakte hij samen met pianiste Shuann Chai een recitaltoernee door China. Mattijs verleende zijn medewerking aan talrijke beeld- en geluidsopnames met muziek variërend van Bachs Johannes-Passion tot Martins Golgotha. Verder maakt hij als zanger en arrangeur deel uit van het oude-lichte-muziekcollectief Frommermann.

Orkest

Barokorkest **Florilegium Musicum** (muzikale bloemlezing) werd in 1978 opgericht toen de vraag naar een 'authentieke' uitvoeringspraktijk met een transparanter klankbeeld steeds groter werd. In de loop der jaren heeft het ensemble zich ontwikkeld tot een internationaal beroepsorkest met gespecialiseerde musici, die historische instrumenten of kopieën daarvan

bespelen. Een vrijwel constante orkestbezetting maakt het orkest uiterst flexibel en snel om mee te werken. Doordat het orkest zo goed op elkaar is ingespeeld blijft er vaak meer repetitietijd over voor interpretatie en details. Hierdoor neemt het orkest niet alleen een speciale plaats in het Nederlandse muziekleven in, maar spreekt het ook zoveel koren en dirigenten aan om met Florilegium Musicum te werken. Een ontspannen en ondersteunend muzikaal klimaat heeft geresulteerd in een jarenlange samenwerking met vele koren in binnen- en buitenland.

Op het repertoire staan bijna alle standaard koorwerken uit de Renaissance tot en met de Klassieke Periode. Er kan worden gewerkt in zeer kleine (enkele) bezetting van strijkers met orgel tot de grootst mogelijke bezettingen met extra strijkers, blazers en slagwerk. Een aantal orkestleden bespeelt meerdere instrumenten als viola da gamba, viola d'amore, hobo da caccia of blokfluit, zodat de uitvoering de oorspronkelijke ideeën van de componist zo dicht mogelijk benadert. Florilegium musicum werkte mee aan diverse cd-opnamen met Nederlandse en Duitse koren van onder andere de Matthäus-passion en Hohe Messe van Bach, de Messiah van Händel en het Gloria van Vivaldi. Het orkest is regelmatig op de radio te beluisteren en verscheen diverse malen op tv.

KOOR

Op 6 januari 1956 ging een groep jonge, enthousiaste koorzangers onder de naam 's-Hertogenbosch' Jongerenkoor van start. Frits Marechal was de oprichter. Het koor was voortgekomen uit een schoolkoor van het St. Janslyceum. De eerste dirigent was Frans van Amelsfoort (1956-1960). Onder de verschillende dirigenten (Evert van Trigt, Thieu Lax, Marc Versteeg en Wilko Brouwers) wist het koor zich een vaste plaats te veroveren in de korenwereld van 's-Hertogenbosch.

Als een rode draad liep de jaarlijks terugkerende traditie van Bach's Johannes Passion door de geschiedenis van het koor. Vanaf 1962 wist het koor in nauwe samenwerking met de Stichting 's-Hertogenbosch Muziekstad (Internationaal Vocalisten Concours) gerenommeerde en veel belovende zangers als solist te contracteren zoals Aafje Heynis, Hein Meens, David James en vele anderen. Memorabel is ook de uitvoering (1997) onder leiding van gastdirigent en oudsolist Max van Egmond.

In 1973 veranderde het koor van naam en heet vanaf dan **'s-Hertogenbosch' Vocaal Ensemble**. Dit vooral omdat de in het huishoudelijk reglement opgenomen regel dat lidmaatschap slechts mogelijk was tot 25 jaar, al lang niet meer van toepassing was.

Op dit moment zingt het koor werken uit alle stijlperioden en werden aan het repertoire nog grote werken toegevoegd als de Messiah (Händel), de

Krönungsmesse (Mozart), het Requiem (Duruflé), In the Beginning (Copland) en Dido & Aeneas (Purcell).

Het 's-Hertogenbosch' Vocaal Ensemble is aangesloten bij de Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst. De leeftijd van de koorleden die eens in het 's-Hertogenbosch' Jongerenkoor startten, is aardig opgelopen. Het enthousiasme is echter gebleven.

DIRIGENT

Jos Akkermans (1969) studeerde orgel aan het Brabants Conservatorium bij Bram Beekman, waar hij in 1993 als docerend musicus zijn diploma behaalde. Hiernaast begon hij op hetzelfde conservatorium zijn opleiding koordirectie. Hier kreeg hij les van Cees Rotteveel, Martien van Woerkum en behaalde in 1995 zijn Praktijkdiploma onder leiding van Hoite Pruiksmā.

Jos volgde diverse malen de Kurt Thomas Cursus waar hij gecoacht werd door o.a. Jos van Veldhoven, Daniel Reuss en Daan Admiraal.

In de afgelopen jaren bracht Jos met het HVE een zeer divers programma ten gehore, waaronder *Jesu Meine Freude* – J.S. Bach, *A Ceremony of Carols* – B. Britten, *Requiem* – M. Duruflé, *The Messiah* – G.F. Händel, *Reincarnations* – S. Barber, *In the beginning* – A. Copland. In 2008 dirigeerde hij een succesvolle semiscenische uitvoering van H.Purcell's *Dido and Aeneas*. In 2009 voerde het HVE onder zijn leiding het indrukwekkende motet *Totentanz* van Hugo Distler uit.

Naast zijn werkzaamheden als dirigent is Jos sinds 2000 werkzaam als leerkracht op basisschool De Ruif te Raamsdonksveer. Verder is hij als dirigent/organist verbonden aan de Vijf Heiligen Parochie te Made.

TOELICHTING

In het voorjaar van 1997 werd ik door het bestuur van het 's-Hertogenbosch' Vocaal Ensemble uitgenodigd om te komen luisteren naar hun koor. Ik had gereageerd op de vacature voor een nieuwe dirigent en was nieuwsgierig naar de uitvoering. Max van Egmond, op projectbasis ingehuurd, leidde het koor, het orkest en de solisten met verve. Het koor was hoorbaar en zichtbaar geïnspireerd. Nu, inmiddels 15 jaar later, is het eindelijk zover dat ik zelf dit mooie ensemble mag leiden in een werk dat al even zo lang op mijn verlanglijst staat: Bach's Johannes-Passion. Terugkijkend op de repetities van de afgelopen tijd mag ik me verheugen op een enthousiaste groep zangers met hart voor de muziek en voor elkaar. Ons doel is dan ook dit plezier ook met u als luisteraar te mogen delen.

De Johannes-Passion BWV 245 is Bach's eerste passiecompositie en werd voor het eerst uitgevoerd in de Nicolaïkerk te Leipzig tijdens de vesper op Goede Vrijdag 7 april 1724. Sinds juni 1723 was Bach aangesteld als cantor van de Thomasschule te Leipzig: de koorschool van de Thomaskirche. Na 6 jaar in Köthen werkzaam te zijn geweest als hofcomponist en veel wereldlijke muziek te hebben gecomponeerd (waaronder de 6 Brandenburgse Concerten) besluit Bach zijn geluk te beproeven in Leipzig. Financieel ging hij er behoorlijk op achteruit, en ook zijn echtgenote Anna Magdalena (een getalenteerde sopraan die regelmatig aan het hof had opgetreden) kon er niet op rekenen in Leipzig veel te kunnen optreden, omdat vrouwen in de kerk niet als solisten werden getolereerd. Waarschijnlijk zouden de koorschool en de beroemde universiteit van Leipzig de doorslag hebben gegeven: zijn zoons zouden een prima opleiding kunnen volgen en daarnaast is Bach waarschijnlijk weer sterk gaan verlangen naar het schrijven van kerkmuziek.

Het idee om het passieverhaal in de Goede Week ten gehore te brengen dateerde al uit eeuwen daarvoor, toen een priester het evangelie van een bepaalde dag op één toon zong, zodat hij overal in de kerk kon worden gehoord. Het merendeel van de tekst van Bach's Johannes Passion werd uit de bijbel gehaald – natuurlijk vooral uit het evangelie van Johannes. De evangelist vertelt het verhaal in de vorm van een recitatief; solozangers nemen de teksten van de belangrijkste figuren voor hun rekening, de massascènes worden verzorgd door het koor. Aria's worden tussen de verhalende gedeelten in gezongen om uitdrukking te geven aan de wijze waarop de individuele gelovige op de gebeurtenissen reageert. Korallen, die door de hele gemeente werden meegezongen, hebben een zelfde functie. De uitvoering van de Johannes was er een die geheel in dienst stond van de liturgie. In de vesperdienst van Goede Vrijdag werd na het eerste deel dan ook een preek gehouden. Omdat we de Johannes vandaag niet in zijn liturgische context uitvoeren wordt de pauze na koraal nummer 26 gehouden.

Persoonlijk vind ik de Johannes-Passion een prachtig werk waarin naast de vocale en instrumentale solisten ook het koor zich helemaal kan geven; meer nog dan in de Matthäus-Passion. De dramatiek, de felle bijbelteksten, afgewisseld met de beschouwende koraalteksten en de geniale muzikale uitwerking van de tekst in het algemeen, zuigen je als zanger, instrumentalist en luisteraar mee in het verhaal. Ik hoop dat u, net als ik, in dit passieverhaal mag worden geraakt door de muziek van een van de grootste componisten ooit: Johann Sebastian Bach.

Jos Akkermans

Deel 1**Nr. 1 Koor**

Herr, unser Herrscher, dessen Ruhm
in allen Landen herrlich ist!
Zeig uns durch deine Passion,
Daß du, der wahre Gottessohn, Zu aller Zeit,
Auch in der größten Niedrigkeit,
Verherrlicht worden bist! *Da capo.*

Heer, onze Heerser, wiens roem
in alle landen heerlijk is!
Toon ons door Uw lijden
dat Gij, de ware Zoon van God te allen tijde,
ook in de uiterste onaanzienlijkheid,
verheerlijkt bent.

Jezus' gevangenneming (Johannes 18, 1-11)**Nr. 2a Recitatief**

Evangelist: Jesus ging mit seinen Jüngern über den Bach Kidron, da war ein Garten, darein ging Jesus und seine Jünger. Judas aber, der ihn verriet, wußte den Ort auch, denn Jesus versammelte sich oft daselbst mit seinen Jüngern. Da nun Judas zu sich hatte genommen die Schar und der Hohenpriester und Pharisäer Diener, kommt er dahin mit Fackeln, Lampen und mit Waffen. Als nun Jesus wußte alles, was ihm begegnen sollte, ging er hinaus und sprach zu ihnen:

Jesus: Wen suchtet ihr?

Evangelist: Sie antworteten ihm:

Evangelist: Jezus ging met zijn discipelen naar de overzijde van de beek Kidron, waar een hof was, die Hij met zijn discipelen binnenging. En ook Judas, zijn verrader, wist die plaats, omdat Jezus daar dikwijls was samengekomen met zijn discipelen. Judas dan kwam daar, die een afdeling soldaten tot zijn beschikking had gekregen en dienaars van de overpriesters en de Farizeeën, voorzien van lantaarns, fakkels en wapenen. Jezus dan, alles wetende, wat over Hem komen zou, kwam naar voren en zeide tot hen:

Jezus: Wie zoekt gij?

Evangelist: Zij antwoordden Hem:

Nr. 2b Koor

Jesum von Nazareth!

Jezus van Nazareth!

Nr. 2c Recitatief

Evangelist: Jesus spricht zu ihnen:

Jesus: Ich bins.

Evangelist: Judas aber, der ihn verriet, stund auch bei ihnen. Als nun Jesus zu ihnen sprach: Ich bins, wichen sie zurücke und fielen zu Boden. Da fragete er sie abermal:

Jesus: Wen suchtet ihr?

Evangelist: Sie aber sprachen:

Evangelist: Jezus zeide tot hen:

Jezus: Ik ben het.

Evangelist: En ook Judas, zijn verrader, stond bij hen. Toen Hij dan tot hen zeide: Ik ben het, deinsden zij terug en vielen ter aarde. Wederom dan stelde Hij hun de vraag:

Jezus: Wie zoekt gij?

Evangelist: En zij zeiden:

Nr. 2d Koor

Jesum von Nazareth!

Jezus van Nazareth!

Nr. 2e Recitatief

Evangelist: Jesus antwortete:

Jesus: Ich habs euch gesagt, daß ichs sei; suchet ihr denn mich, so lasset diese gehen!

Evangelist: Jezus antwoordde:

Jezus: Ik zeide u, dat Ik het ben. Indien gij dan Mij zoekt, laat dezen heengaan;

Nr. 3 Koraal

O große Lieb, o Lieb ohn alle Maße,
Die dich gebracht auf diese Marterstraße!
Ich lebte mit der Welt in Lust und Freuden,
Und du mußt leiden!

O grote liefde, o liefde zonder maat
die u op deze lijdensweg gebracht heeft!
Ik leefde in een wereld vol lust en vreugde,
terwijl Gij moest lijden!

Nr. 4 Recitatief

Evangelist: Auf daß das Wort erfüllet würde, welches er

Evangelist: Opdat het woord vervuld werd, dat Hij

sagte: Ich habe der keine verloren, die du mir gegeben hast. Da hatte Simon Petrus ein Schwert und zog es aus und schlug nach des Hohenpriesters Knecht und hieb ihm sein recht Ohr ab; und der Knecht hieß Malchus. Da sprach Jesus zu Petro:

Jesus: Stecke dein Schwert in die Scheide! Soll ich den Kelch nicht trinken, den mir mein Vater gegeben hat?

gesproken had: Wie Gij Mij gegeven hebt, uit hen heb Ik niemand laten verloren gaan. Simon Petrus dan, die een zwaard had, trok het, en hij trof de slaaf van de hogepriester en sloeg hem het rechteroor af; de naam nu van de slaaf was Malchus. Jezus dan zeide tot Petrus:

Jezus: Steek het zwaard in de schede; de beker, die de Vader Mij gegeven heeft, zou Ik die niet drinken?

Nr. 5 Koraal

Dein Will gescheh, Herr Gott, zugleich
Auf Erden wie im Himmelreich.
Gib uns Geduld in Leidenszeit,
Gehorsam sein in Lieb und Leid;
Wehr und steur allem Fleisch und Blut,
Das wider deinen Willen tut!

Uw wil geschiedde, Heer God, zowel
op aarde als in het hemelrijk.
Geef ons geduld in de tijd van het lijden,
gehoorzaamheid in lief en leed;
Weerstreef en bestrijd alle vlees en bloed,
dat tegen uw wil in handelt.

Jezus voor de overpriesters (*Johannes 18, 12-;27; Mattheus 26, 75*)

Nr. 6 Recitatief

Evangelist: Die Schar aber und der Oberhauptmann und die Diener der Juden nahmen Jesum und bunden ihn und führeten ihn, aufs erste zu Hannas, der war Kaiphas Schwäher, welcher des Jahres Hoherpriester war. Es war aber Kaiphas, der den Juden riet, es wäre gut, daß ein Mensch würde umbracht für das Volk.

Evangelist: De afdeling soldaten dan en de overste en de dienaars der Joden namen Jezus gevangen, boeiden Hem, en brachten Hem eerst voor Annas, want hij was de schoonvader van Kajafas, die dat jaar hogepriester was; en Kajafas was het, die de Joden de raad had gegeven: Het is nuttig, dat één mens sterft ten behoeve van het volk.

Nr. 7 Aria (alt)

Von den Stricken meiner Sünden Mich zu entbinden,
Wird mein Heil gebunden.
Mich von allen Lasterbeulen Völlig zu heilen,
Läßt er sich verwunden. *Da capo.*

Om mij van uit de boeien van mijn zonden
los te maken, wordt mijn Heiland vastgebonden.
Om mij van alle gezwollen van mijn slechtheid
volledig te genezen, laat Hij zich verwonden.

Nr. 8 Recitatief

Evangelist: Simon Petrus aber folgete Jesu nach und ein ander Jünger.

Evangelist: En Simon Petrus en een andere discipel volgden Jezus.

Nr. 9 Aria (sopraan)

Ich folge dir gleichfalls mit freudigen Schritten
Und lasse dich nicht, Mein Leben, mein Licht.
Befördre den Lauf Und höre nicht auf,
Selbst an mir zu ziehen, zu schieben, zu bitten. *Da capo.*

Ik volg U eveneens met vreugdevolle schreden
en verlaat u niet, mijn leven, mijn licht.
Begunstig mijn pad en houd niet op zelf aan mij te
trekken, me bij te sturen, me aan te sporen.

Nr. 10 Recitatief

Evangelist: Derselbige Jünger war dem Hohenpriester bekannt und ging mit Jesu hinein in des Hohenpriesters Palast. Petrus aber stund draußen vor der Tür. Da ging der andere Jünger, der dem Hohenpriester bekannt war, hinaus und redete mit der Türhüterin und führete Petrum hinein. Da sprach die Magd, die Türhüterin, zu Petro:

Ancilla: Bist du nicht dieses Menschen Jünger einer?

Evangelist: Er sprach:

Petrus: Ich bins nicht!

Evangelist: Es stunden aber die Knechte und Diener und hatten ein Kohlfu'r gemacht (denn es war kalt) und wärmten sich. Petrus aber stund bei ihnen und wärmte

Evangelist: En die discipel was een bekende van de hogepriester en hij ging met Jezus het paleis van de hogepriester binnen, maar Petrus stond buiten aan de poort. De andere discipel dan, de bekende van de hogepriester, kwam naar buiten, en hij sprak met de portierster en bracht Petrus binnen. De slavin dan, die portierster was, zeide tot Petrus:

Maagd: Gij behoort toch ook niet tot de discipelen van deze mens?

Evangelist: Hij zeide:

Petrus: Ik niet!

Evangelist: De slaven en de dienaars stonden zich te

sich. Aber der Hohepriester fragte Jesum um seine Jünger und um seine Lehre. Jesus antwortete ihm:

Jesus: Ich habe frei, öffentlich geredet vor der Welt. Ich habe allezeit gelehret in der Schule und in dem Tempel, da alle Juden zusammenkommen, und habe nichts im Verborgnen geredt. Was fragest du mich darum? Frage die darum, die gehöret haben, was ich zu ihnen geredet habe! Siehe, dieselbigen wissen, was ich gesaget habe!

Evangelist: Als er aber solches redete, gab der Diener einer, die dabeistunden, Jesu einen Backenstreich und sprach:

Servus: Solltest du dem Hohenpriester also antworten?

Evangelist: Jesus aber antwortete:

Jesus: Hab ich übel geredt, so beweise es, daß es böse sei, hab ich aber recht geredt, was schlägest du mich?

warmen bij een kolenvuur, dat zij aangelegd hadden want het was koud, en ook Petrus stond zich bij hen te warmen. De hogepriester dan vroeg Jezus naar zijn discipelen en naar zijn leer. Jezus antwoordde hem:

Jesus: Ik heb vrijuit tot de wereld gesproken; Ik heb voortdurend in de synagoge geleerd en in de tempel, waar al de Joden bijeenkomen, en in het verborgen heb Ik niets gesproken. Waarom vraagt gij Mij? Vraag hun, die gehoord hebben, wat Ik tot hen gesproken heb; zie, dezen weten, wat Ik gezegd heb.

Evangelist: En toen Hij dit zeide, gaf een van de dienaars, die erbij stond, Jezus een slag in het gelaat en zeide:

Dienaar: Antwoordt Gij zo de hogepriester?

Evangelist: Jezus antwoordde hem:

Jesus: Indien Ik verkeerd gesproken heb, geef aan wat verkeerd was, maar indien het goed was waarom slaat gij Mij?

Nr. 11 Koraal

Wer hat dich so geschlagen,
Mein Heil, und dich mit Plagen
So übel zugericht?
Du bist ja nicht ein Sünder,
Wie wir und unsre Kinder,
Von Missetaten weißt du nicht.
Ich, ich und meine Sünden,
Die sich wie Körnlein finden
Des Sandes an dem Meer,
Die haben dir erreget
Das Elend, das dich schläget,
Und das betrübte Marterheer.

Wie heeft U zo geslagen,
mijn Heiland, en U met plagen
zoveel kwaad gedaan?
Gij zijt toch immers geen zondaar,
zoals wij en onze kinderen;
van euveldeaden weet Gij niet.
Ik, ik en mijn zonden
die zich als de korrels van het zand
aan zee laten vinden,
die hebben U toch
de ellende berokkend, die U treft,
en de droevige schare van martelaren.

Nr. 12a Recitatief

Evangelist: Und Hannas sandte ihn gebunden zu dem Hohenpriester Kaiphas. Simon Petrus stund und wärmete sich; da sprachen sie zu ihm:

Evangelist: Annas dan zond Hem geboeid naar Kajafas, de hogepriester. En Simon Petrus stond zich te warmen. Zij zeiden dan tot hem:

Nr. 12b Koor

Bist du nicht seiner Jünger einer?

Gij behoort toch ook niet tot zijn discipelen?

Nr. 12c Recitatief

Evangelist: Er leugnete aber und sprach:

Petrus: Ich bins nicht!

Evangelist: Spricht des Hohenpriesters Knecht' einer, ein Gefreundter des, dem Petrus das Ohr abgehauen hatte:

Servus: Sahe ich dich nicht im Garten bei ihm?

Evangelist: Da verleugnete Petrus abermal, und alsobald krähete der Hahn. Da gedachte Petrus an die Worte Jesu und ging hinaus und weinete bitterlich.

Evangelist: Hij ontkende het en zeide:

Petrus: Ik niet!

Evangelist: Een der slaven van de hogepriester, een verwant van hem, wiens oor Petrus had afgeslagen, zeide:

Dienaar: Zag ik u niet in de hof met Hem?

Evangelist: Petrus dan ontkende het wederom en terstond daarop kraaide een haan. Daarop herinnerde Petrus zich de woorden van Jezus en ging naar buiten en weende bitter.

Nr. 13 Aria (tenor)

Ach, mein Sinn, Wo willst du endlich hin,
Wo soll ich mich erquicken?
Bleib ich hier, Oder wünsch ich mir
Berg und Hügel auf den Rücken?

Ach, mijn geest, waar wil je uiteindelijk heen,
waar zal ik mij verkwikken?
Blijf ik hier, of wens ik mij
berg en heuvel op mijn rug?

Bei der Welt ist gar kein Rat, Und im Herzen
Stehn die Schmerzen Meiner Missetat,
Weil der Knecht den Herrn verleugnet hat.

In de wereld is helemaal geen raad en in mijn hart
staan de pijnigingen van mijn wandaad,
omdat de knecht zijn heer verloochend heeft.

Nr. 14 Koraal

Petrus, der nicht denkt zurück,
Seinen Gott verneinet,
Der doch auf ein' ernsten Blick
Bitterlichen weinet.
Jesu, blicke mich auch an,
Wenn ich nicht will büßen;
Wenn ich Böses hab getan,
Rühre mein Gewissen!

Petrus, die het zich niet herinnert,
verloochent zijn God,
maar bij een ernstige blik
moet hij toch bitter wenen.
Jezus, kijk mij ook zo aan,
als ik niet wil boeten;
als ik kwaad gedaan heb,
raak dan mijn geweten aan!

Deel 2

Nr. 15 Koraal

Christus, der uns selig macht,
Kein Bö's' hat begangen,
Der ward für uns in der Nacht
Als ein Dieb gefangen,
Geführt vor gottlose Leut
Und fälschlich verklaget,
Verlacht, verhöhnt und verspeit,
Wie denn die Schrift saget.

Christus, die ons zalig maakt,
die geen kwaad heeft bedreven,
die werd voor ons in de nacht
als een dief gevangengenomen.
Geleid voor goddeloze lieden
en valselyk beschuldigd,
bespot, beschimpt en bespuwd,
zoals de Schrift het zegt.

Jezus en Pilatus (*Johannes 18,28-40; 19,1-22*)

Nr. 16a Recitatief

Evangelist: Da führeten sie Jesum von Kaiphas vor das
Richthaus, und es war frühe. Und sie gingen nicht in das
Richthaus, auf daß sie nicht unrein würden, sondern
Ostern essen möchten. Da ging Pilatus zu ihnen heraus
und sprach:

Pilatus: Was bringet ihr für Klage wider diesen Menschen?

Evangelist: Sie antworteten und sprachen zu ihm:

Evangelist: Zij brachten Jezus dan van Kajafas naar
het gerechtsgebouw. En het was vroeg in de morgen;
doch zelf gingen zij het gerechtsgebouw niet binnen,
om zich niet te verontreinigen, maar het Pascha te
kunnen eten. Pilatus dan kwam tot hen naar buiten en
zeide:

Pilatus: Welke aanklacht brengt gij tegen deze mens
in?

Evangelist: Zij antwoordden en zeiden tot hem:

Nr. 16b Koor

Wäre dieser nicht ein Übeltäter, wir hätten dir ihn nicht
überantwortet.

Indien Hij geen boosdoener was, zouden wij Hem niet
aan u overgeleverd hebben.

Nr. 16c Recitatief

Evangelist: Da sprach Pilatus zu ihnen:

Pilatus: So nehmet ihr ihn hin und richtet ihn nach eurem
Gesetze!

Evangelist: Da sprachen die Juden zu ihm:

Evangelist: Pilatus dan zeide tot hen:

Pilatus: Neemt gij Hem en oordeelt Hem naar uw wet.

Evangelist: De Joden dan zeiden tot hem:

Nr 16d Koor

Wir dürfen niemand töten.

Het is ons niet geoorloofd iemand ter dood te brengen.

Nr 16e Recitatief

Evangelist: Auf daß erfüllet würde das Wort Jesu, welches
er sagte, da er deutete, welches Todes er sterben würde.
Da ging Pilatus wieder hinein in das Richthaus und rief
Jesu und sprach zu ihm:

Evangelist: opdat het woord van Jezus vervuld werd,
dat Hij gezegd had, aanduidende, welke dood Hij
sterven zou. Pilatus dan keerde terug in het
gerechtsgebouw en riep Jezus en zeide tot Hem:

Pilatus: Bist du der Juden König?

Evangelist: Jesus antwortete:

Jesus: Redest du das von dir selbst, oder habens dir andere von mir gesagt?

Evangelist: Pilatus antwortete:

Pilatus: Bin ich ein Jude? Dein Volk und die Hohenpriester haben dich mir überantwortet; was hast du getan?

Evangelist: Jesus antwortete:

Jesus: Mein Reich ist nicht von dieser Welt; wäre mein Reich von dieser Welt, meine Diener würden darob kämpfen, daß ich den Juden nicht überantwortet würde; aber nun ist mein Reich nicht von dannen.

Pilatus: Zijt Gij de Koning der Joden?

Evangelist: Jezus antwoordde:

Jezus: Zegt gij dit uit uzelf of hebben anderen u over Mij gesproken?

Evangelist: Pilatus antwoordde:

Pilatus: Ben ik soms een Jood? Uw volk en de overpriesters hebben U aan mij overgeleverd; wat hebt Gij gedaan?

Evangelist: Jezus antwoordde:

Jezus: Mijn Koninkrijk is niet van deze wereld; indien mijn Koninkrijk van deze wereld geweest was zouden mijn dienaars gestreden hebben opdat Ik niet aan de Joden zou worden overgeleverd; nu echter is mijn Koninkrijk niet van hier.

Nr. 17 Koraal

Ach großer König, groß zu allen Zeiten,
Wie kann ich gnugsam diese Treu ausbreiten?
Keins Menschen Herze mag indes ausdenken,
Was dir zu schenken.

Ich kanns mit meinen Sinnen nicht erreichen,
Womit doch dein Erbarmen zu vergleichen.
Wie kann ich dir denn deine Liebestaten
Im Werk erstatten?

O grote Koning, groot te allen tijde,
hoe kan ik deze trouw voldoende verspreiden?
Geen mensenhart kan toch bedenken,
wat U te schenken.

Ik kan er met mijn verstand niet bij
waarmee Uw ontferming toch te vergelijken is.
Hoe kan ik U dan uw liefdesdaden
in mijn werken terugbetalen?

Nr. 18a Recitatief

Evangelist: Da sprach Pilatus zu ihm:

Pilatus: So bist du dennoch ein König?

Evangelist: Jesus antwortete:

Jesus: Du sagsts, ich bin ein König. Ich bin dazu geboren und in die Welt kommen, daß ich die Wahrheit zeugen soll. Wer aus der Wahrheit ist, der höret meine Stimme.

Evangelist: Spricht Pilatus zu ihm:

Pilatus: Was ist Wahrheit?

Evangelist: Und da er das gesaget, ging er wieder hinaus zu den Juden und spricht zu ihnen:

Pilatus: Ich finde keine Schuld an ihm. Ihr habt aber eine Gewohnheit, daß ich euch einen losgebe; wollt ihr nun, daß ich euch der Juden König losgebe?

Evangelist: Da schrieen sie wieder allesamt und sprachen:

Evangelist: Pilatus dan zeide tot Hem:

Pilatus: Zijt Gij dus toch een koning?

Evangelist: Jezus antwoordde:

Jezus: Gij zegt, dat Ik koning ben. Hiertoe ben Ik geboren en hiertoe ben Ik in de wereld gekomen, opdat Ik voor de waarheid zou getuigen; een ieder, die uit de waarheid is, hoort maar mijn stem.

Evangelist: Pilatus zeide tot Hem:

Pilatus: Wat is waarheid?

Evangelist: En na dit gezegd te hebben, kwam hij weder naar buiten tot de Joden en zeide tot hen:

Pilatus: Ik vind geen schuld in Hem. Maar bij u bestaat het gebruik, dat ik u op Pascha iemand loslaat: wilt gij dan dat ik u de Koning der Joden loslaat?

Evangelist: Zij schreeuwden dan wederom en zeiden:

Nr. 18b Koor

Nicht diesen, sondern Barrabam!

Hem niet, maar Barabbas!

Nr. 18c Recitatief

Evangelist: Barrabas aber war ein Mörder. Da nahm Pilatus Jesum und geißelte ihn.

Evangelist: En Barabbas was een rover. Toen nam dan Pilatus Jezus en liet Hem geselen.

Nr. 19 Arioso (bas)

Betrachte, meine Seel, mit ängstlichem Vergnügen,
Mit bitterer Lust und halb beklemmtem Herzen
Dein höchstes Gut in Jesu Schmerzen,
Wie dir auf Dornen, so ihn stechen,
Die Himmelsschlüsselblumen blühn!
Du kannst viel süße Frucht von seiner Wermut brechen,
Drum sieh ohn Unterlaß auf ihn!

Beschouw, mijn ziel, met angstig genoeg,
met bittere vreugde en half beklemd hart,
je hoogste goed in Jezus' smarten,
hoe voor jou op de doornen, die hem steken
de hemel-sleutelbloemen bloeien!
Je kunt vele zoete vruchten plukken van zijn bitterheid
houdt Hem daarom zonder onderbreking in het oog.

Nr. 20 Aria (tenor)

Erwäge, wie sein blutgefärbter Rücken
In allen Stücken
Dem Himmel gleiche geht,
Daran, nachdem die Wasserwogen
Von unsrer Sündflut sich verzogen,
Der allerschönste Regenbogen
Als Gottes Gnadenzeichen steht! *Da capo.*

Bedenk, hoe Zijn door bloed gekleurde rug
in alle opzichten
met de hemel overeenstemt,
waaraan, nadat de watergolven
van onze zondvloed zich hebben teruggetrokken,
de allermooiste regenboog
als Gods genadeteken staat!

Nr. 21a Recitatief

Evangelist: Und die Kriegsknechte flochten eine Krone von Dornen und setzten sie auf sein Haupt und legten ihm ein Purpurkleid an und sprachen:

Evangelist: En de soldaten vlochten een kroon van doornen, zetten die op zijn hoofd, deden Hem een purperen kleed om, en zeiden:

Nr. 21b Koor

Sei begrüßet, lieber Judenkönig!

Gegroet, Koning der Joden!

Nr. 21c Recitatief

Evangelist: Und gaben ihm Backenstrieche. Da ging Pilatus wieder heraus und sprach zu ihnen:

Pilatus: Sehet, ich führe ihn heraus zu euch, daß ihr erkennt, daß ich keine Schuld an ihm finde.

Evangelist: Also ging Jesus heraus und trug eine Dornenkrone und Purpurkleid. Und er sprach zu ihnen:

Pilatus: Sehet, welch ein Mensch!

Evangelist: Da ihn die Hohenpriester und die Diener sahen, schrieten sie und sprachen:

Evangelist: En zij gaven Hem slagen in het gelaat. En Pilatus kwam wederom naar buiten en zeide tot hen:

Pilatus: Zie, ik breng Hem voor u naar buiten, opdat gij weet, dat ik geen schuld in Hem vind.

Evangelist: Jezus dan kwam naar buiten met de doornenkroon en het purperen kleed. En hij zeide tot hen:

Pilatus: Zie, de mens!

Evangelist: Toen dan de overpriesters en hun dienaars Hem zagen, schreeuwden zij en zeiden:

Nr. 21d Koor

Kreuzige, kreuzige!

Kruisigen, kruisigen!

Nr. 21e Recitatief

Evangelist: Pilatus sprach zu ihnen:

Pilatus: Nehmet ihr ihn hin und kreuziget ihn; denn ich finde keine Schuld an ihm!

Evangelist: Die Juden antworteten ihm:

Evangelist: Pilatus zeide tot hen:

Pilatus: Neemt gij Hem en kruisigt Hem want ik vind geen schuld in Hem.

Evangelist: De Joden antwoordden hem:

Nr. 21f Koor

Wir haben ein Gesetz, und nach dem Gesetz soll er sterben; denn er hat sich selbst zu Gottes Sohn gemacht.

Wij hebben een wet en naar die wet moet Hij sterven, want Hij heeft Zichzelf Gods Zoon gemaakt.

Nr. 21g Recitatief

Evangelist: Da Pilatus das Wort hörete, fürchtet' er sich noch mehr und ging wieder hinein in das Richthaus und spricht zu Jesu:

Pilatus: Von wannen bist du?

Evangelist: Aber Jesus gab ihm keine Antwort. Da sprach Pilatus zu ihm:

Pilatus: Redest du nicht mit mir? Weißest du nicht, daß ich Macht habe, dich zu kreuzigen, und Macht habe, dich loszugeben?

Evangelist: Jesus antwortete:

Jesus: Du hättest keine Macht über mich, wenn sie dir nicht wäre von oben herab gegeben; darum, der mich dir überantwortet hat, der hat's größ're Sünde.

Evangelist: Toen Pilatus dan dit woord hoorde, werd hij nog meer bevreesd, en hij ging weder het gerechtsgebouw binnen en zeide tot Jezus:

Pilatus: Waar zijt Gij vandaan?

Evangelist: Maar Jezus gaf hem geen antwoord. Pilatus dan zeide tot Hem:

Pilatus: Spreekt Gij niet tot mij? Weet Gij niet, dat ik macht heb U los te laten, maar ook macht om U te kruisigen?

Evangelist: Jezus antwoordde:

Jezus: Gij zoudt geen macht tegen Mij hebben indien het u niet van boven gegeven ware: daarom heeft hij, die Mij aan u heeft overgeleverd groter zonde.

Evangelist: Von dem an trachtete Pilatus, wie er ihn losließe.

Evangelist: Van toen af trachtte Pilatus Hem los te laten.

Nr. 22 Koraal

Durch dein Gefängnis, Gottes Sohn,
Muß uns die Freiheit kommen;
Dein Kerker ist der Gnadenthron,
Die Freistatt aller Frommen;
Denn gingst du nicht die Knechtschaft ein,
Müßt unsre Knechtschaft ewig sein.

Door Uw gevangenschap, zoon van God,
moet voor ons de vrijheid komen;
Uw kerker is de genadetroon,
de vrijplaats voor alle vromen;
Want als Gij niet de knechtschap was aangegaan,
had onze knechtschap eeuwig moeten zijn.

Nr. 23a Recitatief

Evangelist: Die Juden aber schrieen und sprachen:

Evangelist: maar de Joden schreeuwden en zeiden:

Nr. 23b Koor

Lässest du diesen los, so bist du des Kaisers Freund nicht;
denn wer sich zum Könige machet, der ist wider den
Kaiser.

Indien gij deze loslaat, zijt gij geen vriend van de
keizer; een ieder, die zich koning maakt, verzet zich
tegen de keizer.

Nr. 23c Recitatief

Evangelist: Da Pilatus das Wort hörete, führete er Jesum
heraus und satzte sich auf den Richtstuhl, an der Stätte,
die da heißet: Hochpflaster, auf Ebräisch aber: Gabbatha.
Es war aber der Rüsttag in Ostern um die sechste Stunde,
und er spricht zu den Juden:

Pilatus: Sehet, das ist euer König!

Evangelist: Sie schrieen aber:

Evangelist: Pilatus dan hoorde deze woorden en hij
liet Jezus naar buiten brengen en zette zich op de
rechterstoel, op de plaats, genaamd Litostrótos, in het
Hebreeuws Gabbata. En het was Voorbereiding voor
het Pascha, ongeveer het zesde uur, en hij zeide tot
de Joden:

Pilatus: Zie, uw koning!

Evangelist: Zij dan schreeuwden:

Nr. 23d Koor

Weg, weg mit dem, kreuzige ihn!

Weg met Hem! Weg met Hem! Kruisig Hem!

Nr. 23e Recitatief

Evangelist: Spricht Pilatus zu ihnen:

Pilatus: Soll ich euren König kreuzigen?

Evangelist: Die Hohenpriester antworteten:

Evangelist: Pilatus zeide tot hen:

Pilatus: Moet ik uw koning kruisigen?

Evangelist: De overpriesters antwoordden:

Nr. 23f Koor

Wir haben keinen König denn den Kaiser.

Wij hebben geen koning, alleen de keizer!

Nr. 23g Recitatief

Evangelist: Da überantwortete er ihn, daß er gekreuziget
würde. Sie nahmen aber Jesum und führeten ihn hin. Und
er trug sein Kreuz und ging hinaus zur Stätte, die da heißet
Schädelstätt, welche heißet auf Ebräisch: Golgatha.

Evangelist: Toen gaf hij Hem aan hen over om
gekreusigd te worden. Zij dan namen Jezus en
voerden hem heen, en Hij, zelf zijn kruis dragende,
ging naar de zogenaamde Schedelplaats, in het
Hebreeuws genaamd Golgotha.

Nr. 24 Aria (bas) met koor

Eilt, ihr angefochtenen Seelen,
Geht aus euren Marterhöhlen,
Eilt – *Wohin?* – nach Golgatha!
Nehmet an des Glaubens Flügel,
Flieht – *Wohin?* – zum Kreuzeshügel,
Eure Wohlfahrt blüht allda! *Da capo.*

Haast u, zwaar beproefde zielen,
verlaat uw martelaarsholen.
Haast u – *Waarheen?* – naar Golgotha!
Gebruik de vleugels van het geloof,
vlucht – *Waarheen?* – naar de heuvel van het kruis,
uw welzijn bloeit aldaar.

Nr. 25a Recitatief

Evangelist: Allda kreuzigten sie ihn, und mit ihm zween andere zu beiden Seiten, Jesum aber mitten inne. Pilatus aber schrieb eine Überschrift und satzte sie auf das Kreuz, und war geschrieben: «Jesus von Nazareth, der Jüden König». Diese Überschrift lasen viel Juden, denn die Stätte war nahe bei der Stadt, da Jesus gekreuziget ist. Und es war geschrieben auf hebräische, griechische und lateinische Sprache. Da sprachen die Hohenpriester der Juden zu Pilato:

Evangelist: Daar kruisigden zij Hem, en met Hem twee anderen, aan weerszijden één, en Jezus in het midden. En Pilatus liet ook een opschrift schrijven en op het kruis plaatsen; er was geschreven: «Jezus, de Nazoreeër, de Koning der Joden». Dit opschrift dan lazten vele der Joden; want de plaats, waar Jezus gekruisigd werd, was dicht bij de stad, en het was geschreven in het Hebreeuws, in het Latijn en in het Grieks. De overpriesters der Joden dan zeiden tot Pilatus:

Nr. 25b Koor

Schreibe nicht: der Juden König, sondern daß er gesaget habe: Ich bin der Juden König.

Schrijf niet: De Koning der Joden, maar dat Hij gezegd heeft: Ik ben de Koning der Joden.

Nr. 25c Recitatief

Evangelist: Pilatus antwortet:
Pilatus: Was ich geschrieben habe, das habe ich geschrieben.

Evangelist: Pilatus antwoordde:
Pilatus: Wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven.

Nr. 26 Koraal

In meines Herzens Grunde,
Dein Nam und Kreuz allein
Funkelt all Zeit und Stunde,
Drauf kann ich fröhlich sein.
Erschein mir in dem Bilde
Zu Trost in meiner Not,
Wie du, Herr Christ, so milde,
Dich hast geblut' zu Tod!

In de grond van mijn hart
fonkelt iedere tijd en uur
Uw naam en kruis alleen,
daarom kan ik vrolijk zijn.
Verschijn mij in een visioen,
tot troost in mijn nood
hoe Gij, Heer Christus, zo mild
Uzelf hebt laten doodbloeden.

PAUZE (Wilt u vóór de pauze niet applaudisseren.)

Jezus aan het kruis (*Johannes 19, 23-37; Mattheüs 27, 51-52*)

Nr. 27a Recitatief

Evangelist: Die Kriegsknechte aber, da sie Jesum gekreuziget hatten, nahmen seine Kleider und machten vier Teile, einem jeglichen Kriegesknechte sein Teil, dazu auch den Rock. Der Rock aber war ungenähet, von oben an gewürket durch und durch. Da sprachen sie untereinander:

Evangelist: Toen dan de soldaten Jezus gekruisigd hadden, namen zij zijn klederen en maakten daarvan vier delen, voor iedere soldaat één deel, en zijn onderkleed. Dit kleed nu was zonder naad, aan één stuk geweven. Zij zeiden dan tot elkander:

Nr. 27b Koor

Lasset uns den nicht zerteilen, sondern darum losen, wes er sein soll.

Laten wij dit niet scheuren, maar erom loten, voor wie het zijn zal;

Nr. 27c Recitatief

Evangelist: Auf daß erfüllet würde die Schrift, die da saget: «Sie haben meine Kleider unter sich geteilet und haben über meinen Rock das Los geworfen.» Solches taten die Kriegesknechte. Es stund aber bei dem Kreuze Jesu seine Mutter und seiner Mutter Schwester, Maria, Kleophas Weib, und Maria Magdalena. Da nun Jesus seine Mutter sahe und den Jünger dabei stehen, den er lieb hatte, spricht er zu seiner Mutter:

Evangelist: zodat het schriftwoord vervuld werd: «Zij hebben mijn klederen onder elkander verdeeld en over mijn kleding hebben zij het lot geworpen». Dit hebben dan de soldaten gedaan. En bij het kruis van Jezus stonden zijn moeder en de zuster zijner moeder, Maria van Klopas en Maria van Magdala. Toen dan Jezus zijn moeder zag en de discipel, die Hij liefhad, bij haar staande zeide Hij tot zijn moeder:

Jesus: Weib, siehe, das ist dein Sohn!
Evangelist: Darnach spricht er zu dem Jünger:
Jesus: Siehe, das ist deine Mutter!

Jezus: Vrouw, zie, uw zoon.
Evangelist: Daarna zeide Hij tot de discipel:
Jezus: Zie, uw moeder.

Nr. 28 Koraal

Er nahm alles wohl in acht
In der letzten Stunde,
Seine Mutter noch bedacht,
Setzt ihr ein' Vormunde.
O Mensch, mache Richtigkeit,
Gott und Menschen liebe,
Stirb darauf ohn alles Leid
Und dich nicht betrübe!

Hij droeg zorg voor alles
op het laatste moment,
Zo bedacht Hij nog zijn moeder,
en gaf haar een voogd.
O mens, breng alles op orde,
heb God en mensen lief,
sterf dan zonder enig lijden
en wees niet bedroefd!

Nr. 29 Recitatief

Evangelist: Und von Stund an nahm sie der Jünger zu sich.
Darnach, als Jesus wußte, daß schon alles vollbracht war,
daß die Schrift erfüllet würde, spricht er:
Jesus: Mich dürstet!
Evangelist: Da stund ein Gefäße voll Essigs. Sie fülleten
aber einen Schwamm mit Essig und legten ihn um einen
Isopen und hielten es ihm dar zum Munde. Da nun Jesus
den Essig genommen hatte, sprach er:
Jesus: Es ist vollbracht!

Evangelist: En van dat uur af nam de discipel haar bij
zich in huis. Hierna zeide Jezus, daar Hij wist, dat
alles reeds volbracht was, opdat de Schrift vervuld zou
worden:
Jezus: Mij dorst!
Evangelist: Er stond een kruik vol zure wijn; zij staken
dan een spons, gedrenkt met zure wijn, op een
hysopstengel en brachten die aan zijn mond. Toen
Jezus dan de zure wijn genomen had zeide Hij:
Jezus: Het is volbracht!

Nr. 30 Aria (alt)

Es ist vollbracht! O Trost für die gekränkten Seelen!
Die Trauernacht Läßt nun die letzte Stunde zählen.
Der Held aus Juda siegt mit Macht Und schließt den
Kampf. Es ist vollbracht!

Het is volbracht! O troost voor de geprangde zielen!
De nacht van treurnis laat het laatste uur slaan.
De Held uit Juda zegeviert machtig en beslist de strijd.
Het is volbracht!

Nr. 31 Recitatief

Evangelist: Und neiget das Haupt und verschied.

Evangelist: En Hij boog het hoofd en gaf de geest.

Nr. 32 Aria (bas) met koraal

Mein teurer Heiland, laß dich fragen,
Jesu, der du warest tot,
Da du nunmehr ans Kreuz geschlagen
Und selbst gesagt: Es ist vollbracht,
Lebest nun ohn Ende,
Bin ich vom Sterben frei gemacht?
In der letzten Todesnot,
Nirgend mich hinwende
Kann ich durch deine Pein und Sterben
Das Himmelreich ererben?
Ist aller Welt Erlösung da?
Als zu dir, der mich versühnt,
O du lieber Herre!
Du kannst vor Schmerzen zwar nichts sagen,
Gib mir nur, was du verdient,
Doch neigest du das Haupt
Und sprichst stillschweigend: ja.
Mehr ich nicht begehre!

Mijn dierbare Heiland, laat ik U vragen,
Jezus, Gij die gestorven was,
Nu Gij daar aan het kruis geslagen bent
en zelf gezegd heeft: Het is volbracht,
leeft nu zonder einde
Ben ik van de sterfelijkheid bevrijd?
In de laatste doodsnood
wend ik mij nergens anders heen
Kan ik door Uw pijn en sterven
het hemelrijk beërven?
Is er verlossing voor de hele wereld?
dan tot U, die mij verzoent,
o, Gij lieve Heer!
Gij kunt van de pijn weliswaar niets zeggen,
Geef mij slechts, wat Gij verdiend hebt
maar Gij neigt het hoofd
en zegt stilzwijgend: ja.
meer begeer ik niet!

Nr. 33 Recitatief

Evangelist: Und siehe da, der Vorhang im Tempel zerriß in

Evangelist: En zie, het voorhangsel van de tempel

---

zwei Stück von oben an bis unten aus. Und die Erde erbebete, und die Felsen zerrissen, und die Gräber täten sich auf, und stunden auf viel Leiber der Heiligen.

scheurde van boven tot beneden in tweeën, en de aarde beefde, en de rotsen scheurden, en de graven gingen open en vele lichamen der ontslapen heiligen werden opgewekt.

Nr. 34 Arioso (tenor)

Mein Herz, indem die ganze Welt
Bei Jesu Leiden gleichfalls leidet,
Die Sonne sich in Trauer kleidet,
Der Vorhang reißt, der Fels zerfällt,
Die Erde bebt, die Gräber spalten,
Weil sie den Schöpfer sehn erkalten,
Was willst du deines Ortes tun?

Mijn hart, terwijl de hele wereld
bij het lijden van Jezus eveneens lijdt,
de zon zich in treurnis kleedt
het voorhangsel scheurt, de rots uiteenvalt,
de aarde beeft, de graven splijten,
omdat zij de Schepper koud zien worden,
wat wil jij in jouw plaats doen?

Nr. 35 Aria (sopraan)

Zerfließe, mein Herze, in Fluten der Zähren
Dem Höchsten zu Ehren!
Erzähle der Welt und dem Himmel die Not:
Dein Jesus ist tot! *Da capo*.

Vloei uiteen, mijn hart, in stromen van tranen
om de Hoogste te eren!
Vertel aarde en hemel de rampspoed:
je Jezus is dood!

Nr. 36 Recitatief

Evangelist: Die Juden aber, dieweil es der Rüsttag war, daß nicht die Leichname am Kreuze blieben den Sabbath über (denn desselbigen Sabbaths Tag war sehr groß), baten sie Pilatum, daß ihre Beine gebrochen und sie abgenommen würden. Da kamen die Kriegsknechte und brachen dem ersten die Beine und dem andern, der mit ihm gekreuziget war. Als sie aber zu Jesu kamen, da sie sahen, daß er schon gestorben war, brachen sie ihm die Beine nicht; sondern der Kriegsknechte einer eröffnete seine Seite mit einem Speer, und alsobald ging Blut und Wasser heraus. Und der das gesehen hat, der hat es bezeuget, und sein Zeugnis ist wahr, und derselbige weiß, daß er die Wahrheit saget, auf daß ihr gläubet. Denn solches ist geschehen, auf daß die Schrift erfüllet würde: «Ihr sollet ihm kein Bein zerbrechen.» Und abermal spricht eine andere Schrift: «Sie werden sehen, in welchen sie gestochen haben!»

Evangelist: De Joden dan, daar het Voorbereiding was en de lichamen niet op sabbat aan het kruis mochten blijven (want de dag van die sabbat was groot) vroegen Pilatus, dat hun benen gebroken en zij weggenomen zouden worden. De soldaten dan kwamen en braken de benen van de eerste en van de andere, die met Hem gekruisigd waren; maar toen zij bij Jezus gekomen waren en zagen, dat Hij reeds gestorven was, braken zij zijn benen niet, maar een van de soldaten stak met een speer in zijn zijde en terstond kwam er bloed en water uit. En die het gezien heeft, heeft ervan getuigd en zijn getuigenis is waarachtig en hij weet, dat hij de waarheid spreekt, opdat ook gij gelooft. Want dit is geschied, opdat het schriftwoord zou vervuld worden: «Geen been van Hem zal verbrijzeld worden». En weder zegt een ander schriftwoord: «Zij zullen zien op Hem, die zij doorstoken hebben».

Nr. 37 Koraal

O hilf, Christe, Gottes Sohn,
Durch dein bitter Leiden,
Daß wir dir stets untertan
All Untugend meiden,
Deinen Tod und sein Ursach
Fruchtbarlich bedenken,
Dafür, wiewohl arm und schwach,
Dir Dankopfer schenken.

O help ons, Christus, Zoon van God,
door Uw bitter lijden
dat wij u steeds onderdanig
alle kwaad vermijden.
Dat wij uw dood en de oorzaak ervan
vruchtbaar gedenken,
en daarvoor, ofschoon wij arm en zwak zijn,
U dankoffers schenken.

Jezus' graflegging (Johannes 19, 38-42)

Nr. 38 Recitatief

Evangelist: Darnach bat Pilatum Joseph von Arimathia, der ein Jünger Jesu war (doch heimlich, aus Furcht vor den Juden), daß er möchte abnehmen den Leichnam Jesu. Und Pilatus erlaubete es. Derowegen kam er und nahm den Leichnam Jesu herab. Es kam aber auch Nikodemus,

Evangelist: En daarna vroeg Jozef van Arimatea, een discipel van Jezus (maar in het verborgen uit vrees voor de Joden) aan Pilatus het lichaam van Jezus te mogen wegnemen; en Pilatus stond het toe. Hij kwam dan en nam zijn lichaam weg. En ook kwam

der vormals bei der Nacht zu Jesu kommen war, und brachte Myrrhen und Aloen untereinander, bei hundert Pfunden. Da nahmen sie den Leichnam Jesu, und bunden ihn in leinen Tücher mit Spezereien, wie die Juden pflegen zu begraben. Es war aber an der Stätte, da er gekreuziget ward, ein Garte, und im Garten ein neu Grab, in welches niemand je geleet war. Dasselbst hin legten sie Jesum, um des Rüsttags willen der Juden, dieweil das Grab nahe war.

Nikodemus, die de eerste maal des nachts tot Hem gekomen was, en hij bracht een mengsel mede van mirre en aloë, ongeveer honderd pond. Zij namen dan het lichaam van Jezus en wikkelden het in linnen windsels met de specerijen, zoals het bij de Joden gebruikelijk is te begraven. En er was ter plaatse, waar Hij gekruisigd was, een hof en in die hof een nieuw graf, waarin nog nooit iemand was bijgezet; daar dan legden zij Jezus neder wegens de Voorbereiding der Joden, omdat het graf dichtbij was.

Nr. 39 Koor

Ruht wohl, ihr heiligen Gebeine,
Die ich nun weiter nicht beweine,
Ruht wohl und bringt auch mich zur Ruh!
Das Grab, so euch bestimmet ist
Und ferner keine Not umschließt,
Macht mir den Himmel auf und schließt
die Hölle zu. *Da capo.*

Rust zacht, gij heilig gebeente
dat ik nu verder niet beweene.
Rust zacht en breng ook mij tot rust!
Het graf, zoals het voor U is bestemd
en dat verder geen rampspoed bevat,
maakt voor mij de hemel open
en sluit de toegang tot de hel.

Nr. 40 Koraal

Ach Herr, laß dein lieb Engelein
Am letzten End die Seele mein
In Abrahams Schoß tragen,
Den Leib in seim Schlafkämmerlein
Gar sanft ohn einge Qual und Pein
Ruhn bis am jüngsten Tage!
Alsdenn vom Tod erwecke mich,
Daß meine Augen sehen dich
In aller Freud, o Gottes Sohn,
Mein Heiland und Genadenthron!
Herr Jesu Christ, erhöre mich,
Ich will dich preisen ewiglich!

Ach Heer, laat Uw lieve engeltjes
aan het eind mijn ziel
naar Abrahams schoot brengen!
Laat mijn lichaam in zijn slaapkamertje
heel zacht, zonder kwellingen en pijn
rusten tot aan de jongste dag!
Wek mij dan op uit de dood,
opdat mijn ogen U mogen zien
in alle vreugde, o Zoon van God,
mijn Heiland en genadetroon!
Heer Jezus Christus, verhoor mij
ik zal U eeuwig prijzen!

Vertaling: Nederlands Bijbelgenootschap 1951 (recitatieven) en Kamerkoor Vocoza/Bram Bos (overige teksten):
www.vocoza.nl

CONCERTAGENDA

Ons volgende concert:

Zondagmiddag, 4 november 2012, 15:00 uur,
Toonzaal, 's-Hertogenbosch: 'Hollandse meesters; oud en nieuw'
met werken van o.a. Sweelinck, Desprez, De Leeuw, Strategier,
Manneke, Diepenbrock en Vinders.

P&K

Uitgeverij Pels & Kemper

Gerard Pels / Margriet Kemper

www.pelskemper.nl

Uitgeverij Pels & Kemper, gevestigd in 's-Hertogenbosch, is een kleine uitgeverij die sinds 2008 boeken uitgeeft op het gebied van beeldende kunst, literatuur en koken.

In 2011 is verschenen:

'Wat ik zie kan ik niet zijn'

een dichter op zoek naar de bronnen van Het Groene Woud, met gedichten en teksten van Serge van Duijnhoven en fotografie van L.J.A.D. Creighton

'Soupez! Soupez! – aan tafel met de danswereld'

een boek van Karin Post met recepten en verhalen van en over bekende en minder bekende dansers, choreografen en dansliefhebbers als Hans van Manen en Alexandra Radius. Johannes van Dam schrijft een speciale bijdrage.

In 2012 zal **'Vice versa'** verschijnen, een groot algemeen kunstgeschiedenisboek van Ad de Visser, de bekende auteur van 'Kunst met voetnoten' en 'De tweede helft - beeldende kunst na 1945'.

Het kopieerwerk van dit programmaboekje is verzorgd door:

Copyshop Den Bosch

Orthenstraat 63a

5211 SW 's-Hertogenbosch

Tel. (073) 613 23 98

www.copyshopdenbosch.nl

KOORLEDEN

Sopranen

Elly de Boer
Maria Claessens-Arts
Mieke van Huijgevoort
Welmoed de Jong
Swannet van Litsenburg
Henrice van Mackelenbergh
Wietske Meinders
Marjo Oskam
Monique van de Rijt
Paula van der Wel

Alten

Maria Arkesteijn
Dorothe van Dijk
Annemiek van Enckevort
Gerry van Giersbergen
Annemieke Laghuwitz
Els de Mooij-van de Water
Hannie Poelstra
Diane van de Ven
Conny van Wegen

Tenoren

Wim van den Beuken
Frans Boelaars
Piet Boon
Jack Glaudemans
Peter Josemans
Herman Meinders
Hans van de Rijt
Frans van der Weide

Bassen

Jaap Bimmel
Theo Hofland
Martin Krüßmann
Guy van Mackelenbergh
Theo Meijer
Gerard Pels
Peter Spijkers
Jan Turlings
Ad van der Zanden

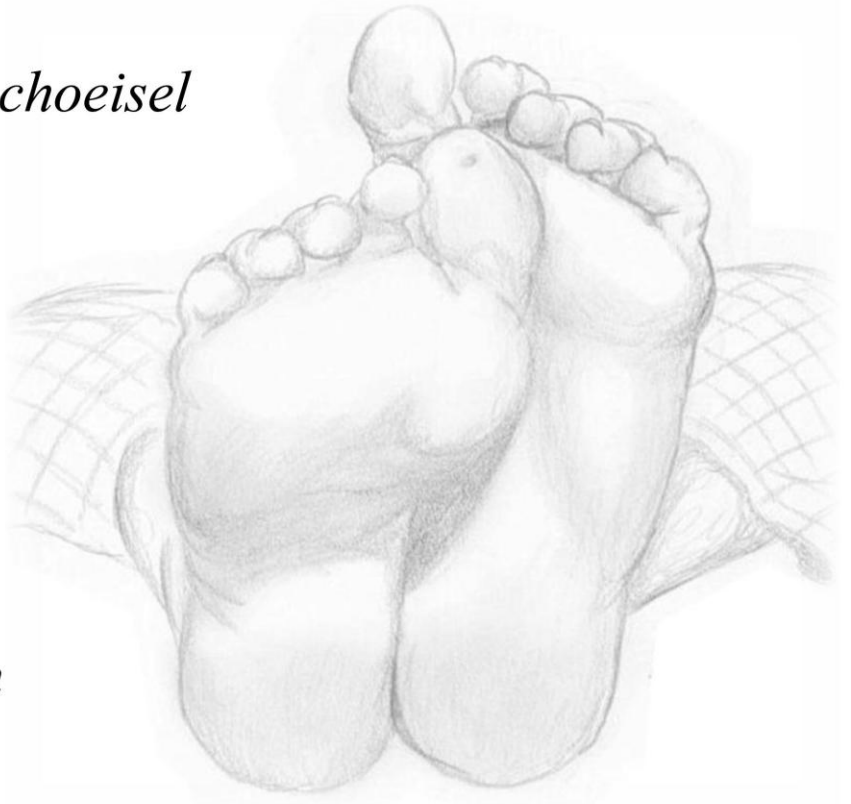

Orthopedisch maatschoeisel

- * *Steun- en gemakschoeisel*
- * *Steunzolen/inlays*
voor
alle voertypen
- * *Orthopedisch*
schoeisel
- * *Verbandschoenen*
en pantoffels

Klerkx schoenen

Hoofdstraat 107 Schijndel

Tel: 073 - 54 77 021

Hoskam Klerkx

Kruisstraat 32 s'-Hertogenbosch

Tel: 073 - 61 33 584

www.klerkxschoenen.nl

DONATEUR WORDEN?

DONATEURS HEBBEN EEN STREEPJE VOOR.

Met uw donatie van €25,= per jaar (meer mag natuurlijk ook) draagt u bij aan de realisering van aantrekkelijke concerten in de komende jaren. Als donateur ontvangt u een reductie van 25% op de toegangsprijs voor 2 personen. Indien u er prijs op stelt kunnen wij plaatsen voor u reserveren. U kunt donateur worden door uw bijdrage over te maken naar:

*ABN AMRO Bank, nr. 41 87 07 731, ten name van:
Stichting 's-Hertogenbosch' Vocaal Ensemble,
onder vermelding van 'Jaar donatie HVE'
(Postbanknr. van de bank: 46 345)*

U kunt ook een acceptgiro aanvragen door een briefje te schrijven aan:

*Secretariaat 's-Hertogenbosch' Vocaal Ensemble
Zuid-Willemsvaart 204
5211 NW 's-Hertogenbosch*

Als u donateur bent ontvangt u automatisch ieder jaar een acceptgiro. Bovendien krijgt u steeds een uitnodiging voor onze concerten.

MEEZINGEN?

ASPIRANT ZANGERS, vooral tenoren, zijn van harte welkom. Er wordt gerepeteerd op woensdagavond van 20:15-22:30 uur in basisschool Het Bossche Broek, Kruisbroedershof 31, 's-Hertogenbosch. Kom vrijblijvend een keer kijken.

Voor meer informatie: Jan Turlings (073) 613 93 04 of
Welmoed de Jong (073) 751 71 50

U kunt ook een e-mail sturen naar:

info@shertogenboschvocaalensemble.nl